

Vávra uchem jehly: Narativní výstavba režijní tvorby Otakara

Vávry v letech 1936-1945

Michael Šenovský

Abstrakt

Otakar Vávra patřil k nevýraznějším postavám československé kinematografie 20. století a za komunistického režimu patřil k jeho nejvyzdvihovanějším filmařům, zejména pro údajnou sociální angažovanost jeho filmů. Navzdory tomu nevíme mnoho o tom, jak sociální a další témata zpracovávaly, jak byly vystavěny a jak zapadají do dlouhodobějších estetických kontinuit. Ve své práci proto zaměřím na začátek Vávrovy režijní tvorby v letech 1936 až 1945 a vysvětlím hlavní principy a postupy narativní výstavby jeho snímků. Jejich poetiku od začátku určovala Vávrova ambice stát se respektovaným filmovým umělcem. Vycházel sice z estetických norem soudobých českých filmů, zároveň je však modifikoval a přizpůsoboval vlastním potřebám. Jeho filmy jsou tak tematicky i vypravěčsky semknutější, než byl dobový standard, přestože stále pracovaly s epizodickým vyprávěním a usilovaly o soudržné propojení dějových linií většího množství hlavních postav. Vávra se v nich zabýval řešením několika dominantních uměleckých problémů a zjišťoval, jaká řešení mu jeho vlastní principy a dobové normy nabízely. Prozkoumával různé podoby romantického melodrama a hledal cesty, jak rozsáhlé literární předlohy s více protagonisty v rámci omezení celovečerního filmu přeložit do dramaticky soudržného vyprávění. Vyřešení těchto badatelských problémů mi na jedné straně umožní říct, čím byla Vávrova počáteční tvorba specifická, z jakých historických podmínek vzešla a jak nakládala s adaptací literárních klasik nebo s obloukovým vyprávěním. Na stranu druhou budu moci skrze Vávrovu poetiku ukázat, co bylo v dobové kinematografii typické či výlučné a jaké dlouhodobější estetické kontinuity v ní existovaly.